
نظام مفهومی قرآن کریم

ریشه‌ی ۱۲

هو الحکیم

برای دستیابی به نقشه‌ی علم، نیاز به نقشه‌ی مفاهیمی داریم که در شکل‌گیری حوزه‌های علمی مورد استفاده قرار می‌گیرد. برای به دست آوردن نقشه‌ی مفاهیم نیز می‌توان از نقشه‌ی ریشه‌های مفاهیم آغاز کرد. در تدوین نقشه‌ی علم مورد نظر ما که زیربنا و شالوده‌ی آن، قرآنی است، ابتدا به نقشه‌ی مفاهیم قرآنی نیاز داریم که برای رسیدن به آن، نخست از نقشه‌ی ریشه‌های قرآنی آغاز می‌کنیم. در این نقشه، ریشه‌ی لغوی مفاهیم قرآنی و روابط آنها به تصویر کشیده می‌شود. قرآن کریم دارای ۱۹۱۹ ریشه می‌باشد که مجموعه‌ی ۱۶۰۹۰ کلمه‌ی مختلف (با در نظر گرفتن اعراب) از آنها مشتق شده است.

در نقشه‌ی ریشه‌های مفاهیم قرآن کریم، برای هر ریشه یک گره در نظر گرفته شده است. مطابق تعریف، دو ریشه با یکدیگر ارتباط دارند، هرگاه یکی از مشتقات آنها در یک آیه همزمان ظاهر شده باشند (هموقوعی). هرچه هموقوعی دو ریشه با یکدیگر بیشتر باشد، یعنی ارتباط آنها قوی‌تر است و در نتیجه ضخامت یال رسم شده بین آن دو ریشه، بیشتر خواهد بود.

در این سند، اطلاعات مربوط به ریشه‌ی شماره‌ی ۱۳، «ابی» ثبت شده است. این اطلاعات شامل فهرست مشتقات و تعداد تکرار آنها، فهرست ریشه‌های مرتبط با تعداد هموقوعی و فهرست آیات مرتبط به آن ریشه می‌باشد. همچنین دو نمودار در پیوست این سند وجود دارد که یکی نمودار نقشه‌ی ریشه‌ی «ابی» و یکی نمودار نقشه‌ی مشتقات ریشه‌ی «ابی» می‌باشد.^۱ امید است که این مجموعه و مستندات دیگر آن بتواند زمینه‌ی لازم برای تولید علم قرآن محور را فراهم نماید.

مرکز مطالعات سیستم‌های ترنس‌فیزیکی

شهریورماه ۱۳۸۹

رمضان المبارک ۱۴۳۱

^۱ این اطلاعات از نرم‌افزار «نور الانوار» محصول مرکز تحقیقات علوم کامپیوتری نور، استخراج شده است، که بدین‌وسیله از همکاری آن مرکز برای در اختیار گذاشتن پایگاه داده‌ی ریشه‌ها و کلمات سپاسگزاری می‌شود.

مشخصات

شماره	۱۳
ریشه	ابی
تعداد تکرار	۱۳
تعداد مشتقات	۸
تعداد ریشه مرتبط	۱۰۶

فهرست مشتقات

۱. اَبَى (۲)	۲. تَأَبَى (۱)	۳. فَأَبَى (۲)	۷. يَأَبَى (۲)
۲. اَبَى (۲)	۴. فَأَبَوْا (۱)	۶. فَأَبَيْنَ (۱)	۸. يَأْبَى (۱)

فهرست ریشه‌های مرتبط

۱. آدم (۲)	۲۲. بَحَس (۲)	۴۴. رَبِب (۲)	۶۶. طَلَق (۱)	۸۸. كَذَب (۱)
۲. إبليس (۳)	۲۳. بَاع (۲)	۴۵. رَجَلَ (۶)	۶۷. طَوَعَ (۲)	۸۹. كَرِه (۱)
۳. اَبَى (۲)	۲۴. بَيْن (۵)	۴۶. رَضُو (۳)	۶۸. ظَلَم (۲)	۹۰. كَفَرَ (۵)
۴. اَتَى (۱)	۲۵. تَجَرَّ (۲)	۴۷. رَقَب (۱)	۶۹. ظَهَرَ (۱)	۹۱. كَلَلَ (۴)
۵. اَجَرَ (۱)	۲۶. تَمَم (۱)	۴۸. رَوَد (۲)	۷۰. عَدَلَ (۴)	۹۲. كَوَّن (۹)
۶. اَجَلَ (۵)	۲۷. جَبَلَ (۱)	۴۹. رَبِب (۳)	۷۱. عَرَضَ (۱)	۹۳. كَيْفَ (۱)
۷. اَحَدَ (۴)	۲۸. جَدَرَ (۱)	۵۰. رَأَى (۲)	۷۲. عِلِمَ (۶)	۹۴. لَيْسَ (۲)
۸. اَخَذَ (۱)	۲۹. جَعَلَ (۱)	۵۱. سَجَدَ (۵)	۷۳. فَسَقَ (۳)	۹۵. لَنِكَ (۲)
۹. اَخَرَ (۲)	۳۰. جَنَاحَ (۲)	۵۲. سَفِهَ (۲)	۷۴. فَعَلَ (۲)	۹۶. مَثَلَ (۲)
۱۰. اَرْضَ (۲)	۳۱. جَنَحَ (۲)	۵۳. سَمُو (۴)	۷۵. فَوِهَ (۲)	۹۷. مَرَّ (۲)
۱۱. اَلِكَ (۲)	۳۲. جَهَلَ (۱)	۵۴. سَمَّ (۲)	۷۶. قَدَرَ (۱)	۹۸. مَلَكَ (۲)
۱۲. اَلَلَ (۱)	۳۳. حَتَّى (۱)	۵۵. شَفَقَ (۱)	۷۷. قَرَأَنَ (۱)	۹۹. مَلَلَ (۶)
۱۳. اَللَّهُ (۱۵)	۳۴. حَضَرَ (۲)	۵۶. شَهِدَ (۱۴)	۷۸. قَرَأَ (۱)	۱۰۰. نَوَّرَ (۲)
۱۴. اَلِهَ (۱۵)	۳۵. حَقَّقَ (۴)	۵۷. شَىْءَ (۵)	۷۹. قَرَى (۱)	۱۰۱. وَجَدَ (۱)
۱۵. اَمِنَ (۳)	۳۶. حَمَلَ (۲)	۵۸. صَرَفَ (۲)	۸۰. قَسَطَ (۲)	۱۰۲. وَحَدَ (۴)
۱۶. اَنَسَ (۴)	۳۷. خَلَقَ (۲)	۵۹. صَغَرَ (۲)	۸۱. قَضَضَ (۱)	۱۰۳. وَسَمَ (۲)
۱۷. اَنَّنَ (۴)	۳۸. دَعَوَ (۲)	۶۰. ضَرَرَ (۲)	۸۲. قَلَبَ (۱)	۱۰۴. وَتَى (۴)
۱۸. اَهْلَ (۲)	۳۹. دَنُو (۲)	۶۱. ضَعَفَ (۲)	۸۳. قَوْلَ (۳)	۱۰۵. وَلِهَ (۱۵)
۱۹. اَوَى (۱)	۴۰. دَوَّرَ (۲)	۶۲. ضَلَلَ (۲)	۸۴. قَوْمَ (۳)	۱۰۶. وَلى (۲)
۲۰. اَوَى (۱)	۴۱. دِينَ (۴)	۶۳. ضَيَّفَ (۱)	۸۵. كَبَرَ (۳)	
۲۱. اَوَى (۳)	۴۲. ذَكَرَ (۳)	۶۴. طَعَمَ (۱)	۸۶. كَتَبَ (۱۸)	
	۴۳. ذَمَّ (۱)	۶۵. طَفَّءَ (۱)	۸۷. كَثَرَ (۳)	

فهرست آیات

۱. {البقرة - ۳۴} وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ
۲. {البقرة - ۲۸۲} يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينٍ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ وَلْيَكْتُب بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّبِعِ اللَّهُ رِيبَهُ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا فَإِن كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ بِالْعَدْلِ وَاسْتَشْهِدُوا شَهِدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِن لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّن تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكَّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَىٰ وَلَا يَأْبَ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسْأَمُوا أَنْ تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰ أَجَلِهِ ذَلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَىٰ أَلَّا تَرْتَابُوا إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا تَكْتُبُوهَا وَأَشْهِدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا يُضَارَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَفَعَّلُوا فَإِنَّهُ فَسُوقٌ بِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيُعَلِّمُكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ
۳. {البقرة - ۲۸۲} يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينٍ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ وَلْيَكْتُب بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّبِعِ اللَّهُ رِيبَهُ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا فَإِن كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ بِالْعَدْلِ وَاسْتَشْهِدُوا شَهِدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِن لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّن تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكَّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَىٰ وَلَا يَأْبَ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسْأَمُوا أَنْ تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰ أَجَلِهِ ذَلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَىٰ أَلَّا تَرْتَابُوا إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا تَكْتُبُوهَا وَأَشْهِدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا يُضَارَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَفَعَّلُوا فَإِنَّهُ فَسُوقٌ بِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيُعَلِّمُكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ
۴. {التوبة - ۸} كَيْفَ وَإِن يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ لَا يَرْقُبُوا فِيكُمْ إِلَّا وَلَا ذِمَّةً يُرْضُونَكُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ وَتَأْبَىٰ قُلُوبُهُمْ وَأَكْثَرُهُمْ فَاسِقُونَ
۵. {التوبة - ۳۲} يُرِيدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَأْبَىٰ اللَّهُ إِلَّا أَنْ يَتِمَّ نُورُهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ
۶. {الحجر - ۳۱} إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ
۷. {الإسراء - ۸۹} وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ فَأَبَىٰ أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا
۸. {الإسراء - ۹۹} أَوْ لَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ قَادِرٌ عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ وَجَعَلَ لَهُمْ أَجَلًا لَا رَيْبَ فِيهِ فَأَبَى الظَّالِمُونَ إِلَّا كُفُورًا
۹. {الكهف - ۷۷} فَأَنْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا أَهْلَهَا فَأَبْوَا أَنْ يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقَضَ فَأَقَامَهُ قَالَ لَوْ شِئْتَ لَاتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا
۱۰. {طه - ۵۶} وَلَقَدْ أَرَيْنَاهُ آيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَأَبَىٰ
۱۱. {طه - ۱۱} وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ
۱۲. {الفرقان - ۵۰} وَلَقَدْ صَرَّفْنَا بَيْنَهُمْ لِيَذَّكَّرُوا فَأَبَىٰ أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا
۱۳. {الأحزاب - ۷۲} إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا